

इयत्ता ११ वी व इ. १२ वी सुधारित विषय
योजना व मूल्यमापन योजना.

महाराष्ट्र शासन
शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
शासन निर्णय क्र.संकीर्ण २०१९/प्र.क.(२४३/१९)/एसडी-४
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय (विस्तार), मुंबई-३२
दिनांक :-०८ ऑगस्ट, २०१९.

संदर्भ १. शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, शासन निर्णय क्र.अभ्यास-२११८/प्र.क्र.२४३/एस.डी.४,
दि.९ जुलै, २०१९.

प्रस्तावना-

इयत्ता ९ वी ते इ. १२ वी विषय योजना व मूल्यमापन योजनेचा पुर्नविचार करण्याकरिता शासन निर्णय दि. ९ जुलै, २०१९ अन्वये शिक्षण आयुक्त यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती गठीत करण्यात आली होती. समितीने सादर केलेल्या अहवालातील शिफारशी विचारात घेऊन इ. ११ वी व इ. १२ वी करिता या शासन निर्णयान्वये सुधारित विषय योजना व सुधारित मूल्यमापन योजना करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय-

सन २०१९-२० पासून इ.११ वीसाठी व सन २०२०-२१ पासून इ. १२ वी करिता सुधारित विषय योजना व सुधारित मूल्यमापन योजना खाली नमूद केल्याप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहे.

- १) शैक्षणिक वर्ष २०१९-२० पासून इ.११ वी साठी व शैक्षणिक वर्ष २०२०-२१ पासून इ. १२ वी करिता अंतिम मूल्यमापन हे ६५० ऐवजी ६०० गुणांचे राहिल.
- २) सद्यस्थितीतील पर्यावरण शास्त्र विषयास देण्यात येणाऱ्या ५० गुणांऐवजी प्राप्त गुणांचे श्रेणीमध्ये रूपांतर करण्यात येईल तसेच पर्यावरण शास्त्र या विषयामध्ये **जल सुरक्षा** हा विषय नव्याने समाविष्ट राहिल.
- ३) लेखी मूल्यमापनासोबत विद्यार्थ्यांच्या वेगवेगळ्या क्षमतांचे मापन करण्यासाठी तसेच विद्यार्थ्यांच्या प्रगतीचे सातत्यपूर्ण मूल्यमापन होण्यासाठी अंतर्गत मूल्यमापन समाविष्ट केले आहे.
- ४) अंतर्गत मूल्यमापन शैक्षणिक वर्षाच्या शेवटी न करता पूर्ण वर्षभरात करण्याची मुभा राहिल यासंदर्भातील नियोजन कनिष्ठ महाविद्यालय/उच्च माध्यमिक शाळा स्तरावर करण्यात येईल.
- ५) इ.११ वी ची वार्षिक परीक्षा इ.११ वी च्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर व इ.१२ वी वार्षिक परीक्षा इ.१२ वी च्या संपूर्ण अभ्यासक्रमावर आधारित राहिल.
- ६) इ.११ वी व इ. १२ वी सत्र तसेच वार्षिक परीक्षेच्या प्रश्नपत्रिकेचे स्वरूप व घटकनिहाय गुणभार राज्य मंडळाने संबंधित विषयांच्या अभ्यास समितीच्या/अभ्यास गटाच्या सहायाने निश्चित करण्यात येईल.
- ७) इ.११ वी व इ.१२ मध्ये उत्तीर्ण होण्याकरिता विद्यार्थ्यांस प्रत्येक विषयात लेखी व अंतर्गत मूल्यमापन मिळून किमान ३५ टक्के गुण प्राप्त करणे अनिवार्य राहिल.

- ८) राज्य मंडळाच्या प्रचलीत निकषाप्रमाणे सवलतीच्या गुणांची तरतूद (Grace Marks System) सुरु राहिल तसेच क्रीडा क्षेत्रात प्राविण्य मिळविणाऱ्या/सहभागी होणाऱ्या विद्यार्थ्यांना देण्यात येणारे सवलती अतिरिक्त गुण प्रचलीत निकषाप्रमाणे सुरु राहतील.
- ९) इ.११ वी व इ.१२ वीच्या वार्षिक परीक्षेच्या प्रश्नपत्रिकेत वस्तुनिष्ठ व बहुपर्यायी प्रकारचे किमान २५ टक्के प्रश्न असतील.
- १०) इ.११ वी व इ. १२ वी करिता विषय योजना Annexure A प्रमाणे राहिल.
- ११) इ.११ वी इ.१२ वी करिता मूल्यमापन योजना Annexure B व Annexure C प्रमाणे राहिल.
- १२) इ.११ वी व इ.१२ वी अभ्यासक्रम, विषय योजना, मूल्यमापन योजना यासंदर्भातील माहिती सर्व संबंधितांना मिळावी याकरिता शिक्षकांसाठी प्रत्यक्ष प्रशिक्षणाचे आयोजन राज्य मंडळातर्फे करण्यात येईल.
- १३) इ. ११ वी व १२ वीची विषय व मूल्यमापन योजनेसंदर्भातील सर्व आवश्यक सूचना राज्य मंडळातर्फे सर्व माध्यमिक शाळांना देण्यात येतील.

सदर शासन निर्णय शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेत स्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक क्रमांक २०१९०८०८१८०९५९१३२१ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(डॉ. सुवर्णा सि. खरात)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत, माहितीसाठी व आवश्यक त्या कार्यवाहीसाठी अग्रेषित.

१. मा. मंत्री, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग यांचे खाजगी सचिव
२. मा. अपर मुख्य सचिव, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग
३. आयुक्त (शिक्षण), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
४. अध्यक्ष, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
५. शिक्षण संचालक (माध्यमिक), महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
६. संचालक, विद्याप्राधिकरण, पुणे.
७. सर्व विभागीय अध्यक्ष, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ.
८. सर्व विभागीय सचिव, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ.
९. सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक.
१०. सर्व शिक्षणाधिकारी (माध्यमिक), जिल्हा परिषद, सर्व
११. शिक्षण निरीक्षक, मुंबई (पश्चिम, दक्षिण, उत्तर)
१२. निवड नस्ती, एसडी-४

Annexure- A (Subjects Scheme for 11th & 12th std.)

Arts	Commerce	Science	HSC Vocational (MCVC)
Group A	Group A	Group A	Group A
English Language and Literature	English Language and Literature	English Language and Literature	English Language and Literature
<i>Jal Suraksha</i> and Environmental Education	<i>Jal Suraksha</i> and Environmental Education	<i>Jal Suraksha</i> and Environmental Education	<i>Jal Suraksha</i> and Environmental Education
Health and Physical Education	Health and Physical Education	Health and Physical Education	Health and Physical Education
A. Modern Indian Language and Literature Or B. Modern Foreign Language and Literature or C. Classical Language and Literature. D. Information Technology E. Bifocal Paper -I	A. Modern Indian Language and Literature or B. Modern Foreign Language and Literature or C. Classical Language and Literature. D. Information Technology E. Bifocal Paper -I	A. Modern Indian Language and Literature or B. Modern Foreign Language and Literature or C. Classical Language and Literature. D. Information Technology E. Bifocal Paper -I	A. Modern Indian Language and Literature or B. Modern Foreign Language and Literature or C. Classical Language and Literature.
-	-	-	Foundation Course of MCVC
Group B	Group B	Group B	Optional Subjects
Modern Indian Language and Literature	Mathematics and Statistics	Mathematics and Statistics	Take any one subject from the given list of Vocational subjects offered by the college. Each subject will have three papers
Modern Foreign Language and Literature or Classical Language and Literature			
History			
Economics			
Political Science	Book keeping and Accountancy	Chemistry	
Sociology	Organization of commerce and management	Biology	
Psychology	Secretarial practice		
Geography	cooperation		
Philosophy	Information Technology		
Information Technology	Bifocal Paper -II	Information Technology	
Bifocal Paper -II		Bifocal Paper -II	

Group C	Group C	Group C
Defence Studies	Defence Studies	Defence Studies
Logic	Logic	Logic
Information Technology	Information Technology	Information Technology
Education	History	History
Mathematics and Statistics	Political Science	Economics
Agricultural Science and Technology	Agricultural Science and Technology	Agricultural Science and Technology
Animal Science and Technology	Animal Science and Technology	Animal Science and Technology
Textile	Philosophy	Philosophy
History of Art and Appreciation	Sociology	Sociology
History of Development of Indian Music	Geography	Geography
Library and Information Science	Psychology	Psychology
Book Keeping and Accountancy	National Skill qualifications framework (NSQF)	Book keeping and accountancy
Child Development		Child development
Home management		Home management
Food Science and Technology		Food science and technology
Organization of Commerce and management		Organization of commerce and management
Cooperation		Textile
National skills qualifications framework (NSQF)		Geology
		National skill qualifications framework (NSQF)

For Arts, Commerce and Science students

1. Total number of subjects to be taken are eight.
2. All subjects from Group A are Compulsory.
3. A student should take minimum Three subjects from Group B and either One subject from Group B or One subject from Group C.
4. Students who wish to take **Information Technology (IT)** can opt for Information Technology in place of any subject other than English , EVS and HPE.
5. The total number of subjects to be taken from Group B and / or Group C will be Four subjects.
6. Students can select One option for NSQF.

For HSC Vocational (MCVC)

1. Total number of subjects to be taken are Eight.
2. All subjects from Group A are Compulsory.
3. A student should take any One subject from list of optional groups. Every subject has Three papers.

Students of Bifocal Vocational subjects.

1. Total number of subjects to be taken are Eight.
2. English, Jal Suraksha and Environmental Education and Health and Physical Education from Group A are compulsory.
3. Bifocal Paper I (Science and Commerce) will be take in lieu of Modern Indian / Foreign Language / Classical Language.
4. Bifocal Paper II for Science will be taken in place of Biology.
5. Bifocal paper II for Commerce will be taken in place of any subject from Commerce Group B above.
6. Student can opt for remaining three subjects from Group B or Group C.

Important –

For Arts faculty student can select two languages from Group B which are other than one offered under compulsory languages.

Annexure -B

इयत्ता अकरावी व बारावी पुनर्रचित अभ्यासक्रम : माध्यमनिहाय पाठ्यपुस्तके व मूल्यमापन योजना

अ.क्र	पाठ्यपुस्तक	पाठ्यपुस्तक माध्यम	लेखी परीक्षा				प्रात्यक्षिक/ प्रकल्प/ तोंडी/ चाचणी / अंतर्गत मूल्यमापन इत्यादी			एकूण गुण
			पेपर संख्या	स्वरूप	परीक्षा कालावधी	गुण	स्वरूप	परीक्षा कालावधी	गुण	
1.	इंग्रजी भाषा व साहित्य (अनिवार्य विषय)	इंग्रजी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
2.	जलसुरक्षा (Environmental Education) पर्यावरण शिक्षण व (अनिवार्य विषय)	मराठी , English	-	आहे	वार्षिक कार्य व प्रकल्प	50	50 गुणांचे श्रेणीत रूपांतर
3.	आरोग्य व शारीरिक शिक्षण (Health and Physical Education) (अनिवार्य विषय)	मराठी , English	1	प्रश्नपत्रिका	1.5 तास	25	आहे	वार्षिक कार्य	25	50 गुणांचे श्रेणीत रूपांतर
4.	आधुनिक परकीय भाषा - जर्मन	जर्मन	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
5.	आधुनिक परकीय भाषा - फ्रेंच	फ्रेंच	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
6.	आधुनिक परकीय भाषा - रशियन	रशियन	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
7.	आधुनिक परकीय भाषा - जपानी	जपानी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
8.	आधुनिक परकीय भाषा - स्पॅनिश	स्पॅनिश	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
9.	आधुनिक परकीय भाषा - चिनी	चिनी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
10.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - मराठी	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
11.	अभिजात भाषा - संस्कृत	संस्कृत	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
12.	अभिजात भाषा - पाली	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
13.	अभिजात भाषा - अर्धमागधी	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
14.	अभिजात भाषा - महाराष्ट्री प्राकृत	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100

15.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - हिंदी	हिंदी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
16.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - पंजाबी	पंजाबी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
17.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - बंगाली	बंगाली	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
18.	शिक्षणशास्त्र (Education)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
19.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य- उर्दू	उर्दू	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
20.	अभिजात भाषा - पर्शियन	उर्दू	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
21.	अभिजात भाषा - अरेबिक	उर्दू	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
22.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - कन्नड	कन्नड	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
23.	तर्कशास्त्र (logic)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
24.	गृह व्यवस्थापन (Home Management)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
25.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - गुजराती	गुजराती	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
26.	वस्त्रशास्त्र (Textile)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
27.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - सिंधी	सिंधी - अरेबिक	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
28.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - सिंधी	सिंधी - देवनागरी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
29.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य- तेलुगु	तेलुगु	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
30.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - मल्याळम	मल्याळम	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
31.	आधुनिक भारतीय भाषा व साहित्य - तमिळ	तमिळ	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
32.	बाल विकास (Child Development)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
33.	भूगोल (Geography)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	वार्षिक प्रात्यक्षिक (3 तास)	20	100

34.	मानसशास्त्र (Psychology)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	वार्षिक प्रात्यक्षिक (3 तास)	20	100
35.	भूशास्त्र (Geology)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
36.	अर्थशास्त्र (Economics)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
37.	राज्यशास्त्र (Political Science)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
38.	इतिहास (History)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
39.	समाजशास्त्र (Sociology)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
40.	तत्वज्ञान (Philosophy)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
41.	ग्रंथालय व माहितीशास्त्र (Library and Information Science)	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	2 तास	50	आहे	3 तास	50	100
42.	गणित आणि संख्याशास्त्र (कला आणि विज्ञान) Mathematics and Statistics (Arts and Science)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	1 तास	20	100
43.	गणित आणि संख्याशास्त्र (वाणिज्य) Mathematics and Statistics (Commerce)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	1 तास	20	100
44.	पुस्तकपालन व लेखाकर्म (Book Keeping and Accountancy)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
45.	वाणिज्य संघटन आणि व्यवस्थापन (organization of Commerce and Management)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
46.	सहकार (Cooperation)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
47.	चिटणीसाची कार्यपद्धती (Secretarial Practice)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
48.	भौतिकशास्त्र (Physics)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
49.	रसायनशास्त्र (Chemistry)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
50.	जीवशास्त्र (Biology)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
51.	पशुविज्ञान आणि तंत्रज्ञान (Animal Science and Technology)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
52.	कृषीविज्ञान आणि तंत्रज्ञान (Agricultural Science and Technology)	English	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100

53.	अन्नविज्ञान व तंत्रज्ञान (Food Science and Technology)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	70	आहे	3 तास	30	100
54.	माहिती तंत्रज्ञान (Information Technology)	English	1	प्रश्नपत्रिका	2 1/2 तास	80	आहे	3 तास	20	100
55.	संरक्षणशास्त्र (Defence Studies)	English, मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	3 तास	80	आहे	निरंक	20	100
56.	कलेचा इतिहास आणि रसग्रहण (History of Arts and Appreciation)	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	2 तास	50	आहे	वार्षिक कार्य	50	100
57.	भारतीय संगीताचा इतिहास व विकास (History and Development of Indian music)	मराठी	1	प्रश्नपत्रिका	2 तास	50	आहे	वार्षिक कार्य	50	100

Annexure -C

उच्च माध्यमिक स्तर विज्ञान शाखा (भौतिकशास्त्र / रसायनशास्त्र / जीवशास्त्र) व ३० गुणांच्या प्रात्यक्षिक परीक्षा असलेल्या अन्य विषयांसाठी मूल्यमापन				
इयत्ता ११ वी				
क्र.	प्रथम सत्र	गुण	द्वितीय सत्र	गुण
१)	चाचणी क्र.१ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)	चाचणी क्र.२ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)
२)	प्रथम सत्र परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	५० (2 १/२ तास)	वार्षिक लेखी परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	७० गुण (3 तास)
			प्रात्यक्षीक परीक्षा	३० गुण (3 तास)
प्रात्यक्षिक परीक्षा गुण विभागणी प्रात्यक्षिक हस्तपुस्तिकेत दिल्याप्रमाणे				
<ul style="list-style-type: none">अंतिम निकाल सरासरी २००/२=१०० गुणवार्षिक परीक्षेत पूर्ण वर्षाचा अभ्यासक्रम राहील.				

इयत्ता १२ वी	
प्रथम सत्र - ५० गुण - 2 १/२ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)	
सराव परीक्षा - (Preliminary Examination)	
प्रश्नपत्रिका - ७० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)	
प्रात्यक्षिक परीक्षा - ३० गुण- ३ तास	
एकूण - १०० गुण	
बोर्ड परीक्षा -	
लेखी परीक्षा-७० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका)	
प्रात्यक्षिक परीक्षा - ३० गुण - ३ तास	
एकूण - १०० गुण	
<ul style="list-style-type: none">प्रात्यक्षिक परीक्षा गुण विभागणी प्रात्यक्षिक हस्तपुस्तिकेत दिल्याप्रमाणे.प्रात्यक्षिक परीक्षेसाठी बहिस्थ परीक्षकाची नियुक्ती विभागीय मंडळाकडून करण्यात यावी.	

Annexure -C

उच्च माध्यमिक स्तर भाषा विषयांसाठी मूल्यमापन योजना				
इयत्ता ११ वी				
क्र.	प्रथम सत्र	गुण	द्वितीय सत्र	गुण
१)	चाचणी क्र.१ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)	चाचणी क्र.२ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ १/२ तास)
२)	प्रथम सत्र परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	५० (२ १/२ तास)	वार्षिक लेखी परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	८० गुण (३ तास)
			तोंडी परीक्षा	२० गुण
<div><div><ul style="list-style-type: none">अंतिम निकाल सरासरी २००/२=१०० गुणवार्षिक परीक्षेत पूर्ण वर्षाचा अभ्यासक्रम राहील.</div><div><div>तोंडी परीक्षा गुण विभागणी</div><div>१.श्रवण कौशल्य- ३ शब्द व २ वाक्ये विचार दर्शन, वाक्यात उपयोग करा, वाक्यप्रचार, म्हणी पूर्ण करा, कविता ऐकणे व त्याचा सारांश ५ ओळीत लिहिणे, कथा, उतारा, एखादे नाटक, ऑडीओ (१० गुण)</div><div>२.भाषण कौशल्य-नियोजित विषय / आयत्यावेळचे भाषण/कविता पठण/अभंग/ओवी (१० गुण)</div></div></div>				
इयत्ता १२ वी				
<div><div>प्रथम सत्र - ५० गुण - २ १/२ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)</div><div><div>सराव परीक्षा - (Preliminary Examination)</div><div>प्रश्नपत्रिका - ८० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)</div><div>तोंडी परीक्षा - २० गुण</div><div>एकूण - १०० गुण</div></div><div><div>बोर्ड परीक्षा -</div><div>लेखी परीक्षा-८० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका)</div><div>तोंडी परीक्षा - २० गुण</div><div>एकूण - १०० गुण</div></div><div><div>तोंडी परीक्षा गुण विभागणी</div><div>१.श्रवण कौशल्य- ३ शब्द व २ वाक्ये विचार दर्शन, वाक्यात उपयोग करा, वाक्यप्रचार, म्हणी पूर्ण करा, कविता ऐकणे व त्याचा सारांश ५ ओळीत लिहिणे, कथा, उतारा, एखादे नाटक, ऑडीओ (१० गुण)</div><div>२.भाषण कौशल्य-नियोजित विषय / आयत्यावेळचे भाषण/कविता पठण/अभंग/ओवी (१० गुण)</div></div></div>				

Annexure -C

उच्च माध्यमिक स्तर गणित (कला,विज्ञान व वाणिज्य) व २० गुणांच्या प्रात्यक्षिक परीक्षा असलेल्या अन्य विषयासाठी मूल्यमापन				
इयत्ता ११ वी				
क्र.	प्रथम सत्र	गुण	द्वितीय सत्र	गुण
१)	चाचणी क्र.१ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ ¼ तास)	चाचणी क्र.२ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ ¼ तास)
२)	प्रथम सत्र परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	५० (2 ¼ तास)	वार्षिक लेखी परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	८० गुण (3 तास)
			प्रात्यक्षीक परीक्षा	२० गुण (१ तास)
प्रात्यक्षिक परीक्षा गुण विभागणी प्रात्यक्षिक हस्तपुस्तिकेत दिल्याप्रमाणे				
<ul style="list-style-type: none">अंतिम निकाल सरासरी २००/२=१०० गुणवार्षिक परीक्षेत पूर्ण वर्षाचा अभ्यासक्रम राहिल.				
इयत्ता १२ वी				
प्रथम सत्र - ५० गुण - 2 ¼ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)				
सराव परीक्षा - (Preliminary Examination)				
प्रश्नपत्रिका - ८० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)				
प्रात्यक्षिक परीक्षा - २० गुण- १ तास				
एकूण - १०० गुण				
बोर्ड परीक्षा -				
लेखी परीक्षा-८० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका)				
प्रात्यक्षिक परीक्षा - २० गुण - १ तास				
एकूण - १०० गुण				
<ul style="list-style-type: none">प्रात्यक्षिक परीक्षा गुण विभागणी प्रात्यक्षिक हस्तपुस्तिकेत दिल्याप्रमाणे.प्रात्यक्षिक परीक्षेसाठी (केवळ गणित विषयासाठी) बहिस्थ परीक्षकाची नियुक्ती विभागीय मंडळाकडून करण्यात यावी.				

Annexure -C

उच्च माध्यमिक कला/वाणिज्य शाखेच्या व २० गुणांच्या प्रात्यक्षिक /अंतर्गत मूल्यमापन परीक्षा असलेल्या अन्य विषयांसाठी मूल्यमापन				
इयत्ता ११ वी				इयत्ता १२ वी
क्र.	प्रथम सत्र	गुण	द्वितीय सत्र	गुण
१)	चाचणी क्र.१ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ ¼ तास)	चाचणी क्र.२ (प्रश्नपत्रिका)	२५ गुण (१ ¼ तास)
२)	प्रथम सत्र परीक्षा (प्रश्नपत्रिका)	५० (2 ¼ तास)	वार्षिक लेखी परीक्षा (प्रश्नपत्रिका) प्रात्यक्षीक /अंतर्गत मूल्यमापन	८० गुण (3 तास)
				२० गुण
<ul style="list-style-type: none">अंतिम निकाल सरासरी २००/२=१०० गुणवार्षिक परीक्षेत पूर्ण वर्षाचा अभ्यासक्रम राहील.अंतर्गत मूल्यमापनाचे २० गुण उपयोजनांवर (Application based) आधारित चाचणीच्या आधारे दिले जातील.				<p>प्रथम सत्र - ५० गुण - 2 ¼ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर)</p> <p>सराव परीक्षा - (Preliminary Examination) प्रश्नपत्रिका - ८० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका, क.महाविद्यालय स्तरावर) प्रात्यक्षिक/अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण एकूण - १०० गुण</p> <p>बोर्ड परीक्षा - लेखी परीक्षा-८० गुण -३ तास (प्रश्नपत्रिका) प्रात्यक्षिक /अंतर्गत मूल्यमापन - २० गुण - १ तास एकूण - १०० गुण</p> <ul style="list-style-type: none">अंतर्गत मूल्यमापनाचे २० गुण उपयोजनांवर (Application based) आधारित चाचणीच्या आधारे दिले जातील.

Annexure -C

उच्च माध्यमिक स्तर इतर विषय मूल्यमापन-

आरोग्य व शारीरिक शिक्षण

गुण ५०

प्रश्नपत्रिका २५ गुण

प्रात्यक्षिक कार्य २५ गुण

५० गुणांपैकी प्राप्त गुणांचे श्रेणीत रूपांतर करण्यात येईल.

पर्यावरण शास्त्र व जलसुरक्षा

गुण ५०

प्रश्नपत्रिका ३० गुण

प्रात्यक्षिक कार्य २० गुण

५० गुणांपैकी प्राप्त गुणांचे श्रेणीत रूपांतर करण्यात येईल.